

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.018.01.2019

Prof. dr hab. Andrzej Drop
Rektor
Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
Aleje Raclawickie 1
20-059 Lublin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/19/025 „Finansowanie badań podstawowych”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Uniwersytet Medyczny w Lublinie (dalej: <i>Uniwersytet lub UM</i>), Aleje Raclawickie 1, 20-059 Lublin
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. dr hab. Andrzej Drop, Rektor UM w Lublinie od 12 marca 2012 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: - Prof. dr hab. Andrzej Książek od 10 marca 2008 r. do 11 marca 2012 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Realizacja projektów dofinansowanych przez Narodowe Centrum Nauki. 2. Efekty zrealizowanych projektów.
Okres objęty kontrolą	Lata 2011-2018
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Katarzyna Zglińska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/157/2019 z 9 października 2019 r. (akta kontroli, tom I str. 2-6)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

Ocena ogólna	<p>W latach 2011-2018 wnioski o finansowanie projektów UM przygotował zgodnie z warunkami uczestnictwa w konkursach, określonymi przez Narodowe Centrum Nauki (dalej: <i>NCN</i>). Objęte kontrolą projekty Uniwersytet zrealizował terminowo oraz z zachowaniem zasad określonych w umowach o ich realizację i finansowanie. We wszystkich projektach wykonano zadania badawcze oraz osiągnięto zakładane efekty w postaci publikacji w czasopiśmie naukowych. Ponadto jedna osoba, w wyniku realizacji projektu w ramach konkursu Etiuda, uzyskała stopień naukowy doktora. Stwierdzono jednak, że w jednym projekcie realizowanym w ramach konkursu Preludium 4, zatrudniono dwie osoby posiadające stopień naukowy doktora habilitowanego, podczas gdy zasady konkursu zakładały udział tylko jednej osoby z tym stopniem naukowym. Wynagrodzenie z pochodnymi i pozostałe koszty poniesione na osobę, która nie powinna zostać zakwalifikowana do projektu, wyniosły [...] zł. Ponadto w przypadku projektu realizowanego w ramach konkursu Opus 1, dokonano zakupu 60 myszy i przeprowadzono na nich doświadczenia, bez uzyskania zgody właściwej komisji etycznej. Natomiast w projekcie realizowanym w ramach konkursu Etiuda 3, PIT-8C - Informację o wypłaconym stypendium, o przychodach z innych źródeł oraz o niektórych dochodach z kapitałów</p>
--------------	---

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm. Dalej: *ustawa o NIK*.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

pieniężnych, sporządzono dla stypendystki z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych³.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Realizacja projektów dofinansowanych przez Narodowe Centrum Nauki

Opis stanu faktycznego

W latach 2011-2018 w UM zrealizowano⁵ 21 projektów finansowanych przez NCN w ramach czterech konkursów: Opus (8), Sonata (6), Preludium (6) i Etiuda (1), na które przyznano łącznie [...] zł. Szczegółową kontrolą objęto 10 projektów, na które wydatkowano łącznie [...] zł.

(akta kontroli, tom I str. 7-9)

1.1. W ramach konkursów Preludium kontroli poddano cztery projekty⁶ zrealizowane w latach 2011-2016 w ramach edycji I, III i IV. Zadania badawcze wykonane były w terminach przewidzianych w harmonogramach. W przypadku jednego projektu, realizowanego w ramach konkursu Preludium 1, termin realizacji został przesunięty aneksem podpisanym z NCN, m.in. ze względu na konieczność [...].⁷

Na realizację objętych kontrolą projektów NCN przyznał finansowanie w łącznej kwocie [...] zł, z czego UM wydatkował [...] zł. Niewykorzystane środki finansowe w wysokości [...] zł zostały zwrócone na rachunek NCN w terminie określonym w umowie. Zgodnie z umowami o realizację i finansowanie projektów dla każdego projektu prowadzona była wyodrębniona ewidencja finansowo-księgową. Na wszystkich dowodach księgowych odnotowano, że wydatki zostały sfinansowane ze środków projektów. Zwiększenia lub zmniejszenia środków finansowych w poszczególnych pozycjach kosztorysu ulegały zmianie o nie więcej niż [...]%, bez zwiększenia wysokości środków finansowych przyznanych na cały okres realizacji projektu. Każdorazowo zmiany uzyskiwały akceptację Prorektora ds. Nauki UM.

Łączne koszty bezpośrednio objętych kontrolą projektów Preludium wyniosły [...] zł, w tym wynagrodzenia [...] zł, aparatura [...] zł i inne koszty bezpośrednio [...] zł. Koszty pośrednie wyniosły łącznie [...] zł, w poszczególnych projektach stanowiły od [...] do [...] kosztów bezpośrednich (z wyłączeniem kosztów aparatury). We wnioskach analizowanych projektów, nie stwierdzono planowania dodatkowych kosztów ich realizacji.

(akta kontroli, tom I str. 7-9, 15-309)

W ramach projektu Preludium 1 [...] realizowanego od [...] r. do [...] r., badania wykonywane były w ramach [...].⁸ Umowa została wykonana do [...] r.

W dniu [...] r., 12 dni po odbiorze dzieła, zakupiono [...] za kwotę [...] zł⁹. Ich odbiór potwierdzono [...] r. W terminie siedmiu dni przed odbiorem dzieła, tj. od [...] dokonano zakupów znacznej ilości [...], m.in. [...] oraz [...].¹⁰

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 1387, ze zm. Dalej: *ustawa o PIT*.

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Rozpoczęto i zakończono we wskazanym okresie.

⁶ [...].

⁷ Nr umowy: [...] z [...] r.

⁸ [...] z [...] r.

m.in.: [...]*. Jako wykonawcy, zostali zaplanowani również opiekunowie naukowcy projektu. Do ich zadań należały m.in.: [...]*. Osoby te nie pobierały wynagrodzenia, zgodnie z zasadami konkursów.

Zgodnie z wyjaśnieniem Kierownika Działu Nauki UM, efektem działań opiekunów/promotorów były m.in. weryfikacja prawidłowości przebiegu procesu badawczego, współudział w tworzeniu z kierownikiem projektu poszczególnych zadań badawczych, współautorstwo publikacji.

(akta kontroli, tom I str. 493-494, tom II str. 220)

W ramach czterech projektów Preludium zaplanowano zakup [...] za [...] zł, a faktycznie wydatkowano na ten cel [...] zł. Zakupiono zaplanowany [...] oraz dodatkowo również [...], po uzyskaniu zgody Prorektora ds. Nauki UM oraz NCN. Zgodnie z kartami inwentarzowymi środków trwałych, sprzęt pozostaje w użytkowaniu UM.

(akta kontroli, tom I str. 15-309, 493-494)

Ze środków finansowych przyznanych na realizację projektów nie ponoszono wydatków na stypendia. Przyznane finansowanie nie stanowiło pomocy publicznej. Uniwersytet sporządzał raporty zgodnie z terminami i w zakresie wymaganym umową. W jednym przypadku spośród analizowanych, dokonano korekty raportu końcowego. NCN nie przeprowadzało w UM kontroli projektów analizowanych w ramach wybranej próby. Nie wystąpił również obowiązek przeprowadzenia audytu zewnętrznego. Umowy zostały przez NCN uznane za wykonane.

(akta kontroli, tom I str. 66-107, 155-170, 172, 212-222, 268-282, 309, 493-494, tom II str. 219)

1.2. W ramach konkursów Opus kontroli poddano trzy projekty¹⁴ zrealizowane w latach [...] w ramach edycji I i II. Zadania badawcze wykonane były w terminach, przewidzianych w harmonogramach. W przypadku jednego projektu Opus 2 termin realizacji został przedłużony aneksem podpisanym z NCN, m.in. ze względu na [...].

Na realizację objętych kontrolą projektów NCN przyznał finansowanie w łącznej kwocie [...] zł, z czego UM wydatkował [...] zł. Niewykorzystane środki finansowe w wysokości [...] zł zostały zwrócone na rachunek NCN w terminie określonym w umowie. Zgodnie z umowami o realizację i finansowanie projektów dla każdego projektu prowadzona była wyodrębniona ewidencja finansowo-księgową. Na wszystkich dowodach księgowych odnotowano, że wydatki zostały sfinansowane ze środków finansowych projektów. Zwiększenia lub zmniejszenia środków finansowych w poszczególnych pozycjach kosztorysu ulegały zmianie o nie więcej niż [...]%, bez zwiększenia wysokości środków finansowych przyznanych na cały okres realizacji projektu. Każdorazowo zmiany uzyskiwały akceptację Prorektora ds. Nauki UM.

Łączne koszty bezpośrednio objętych kontrolą projektów Preludium wyniosły [...] zł, w tym wynagrodzenia [...] zł, aparatura [...] zł i inne koszty bezpośrednio [...] zł. Koszty pośrednie wyniosły łącznie [...] zł, w poszczególnych projektach od [...] do [...] kosztów bezpośrednich (z wyłączeniem kosztów aparatury). We wnioskach analizowanych projektów, nie stwierdzono planowania dodatkowych kosztów ich realizacji.

(akta kontroli, tom I str. 7-9, 310-490)

W ramach konkursu Opus 1 [...], dokonano zakupu [...] myszy i przeprowadzono na nich doświadczenia, w tym 60 myszy bez uprzedniego uzyskania zgody lokalnej

¹⁴ Opus 1 [...], Opus 1: [...], Opus 2: [...].

komisji etycznej, co opisano w dalszej części wystąpienia w sekcji „stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli, tom II str. 228-229, 236-271, 354-361)

Do realizacji projektów zaplanowano łącznie [...] wykonalców. Wynagrodzenia wypłacono wykonawcom ujętym we wnioskach na podstawie zawartych umów [...]. W przypadku projektu Opus 1, zatrudniono dodatkowo [...], zawierając z [...] umowę [...] z wynagrodzeniem w wysokości [...] zł.

Zadania zaplanowane do realizacji dla kierowników projektów w ramach konkursów Opus, dotyczyły m.in.: [...].

(akta kontroli, tom I str. 489-490)

W kosztorysach trzech projektów Opus zaplanowano zakup [...] w łącznej kwocie [...] zł. Na jej zakup wydatkowano [...] tys. zł. W odniesieniu do planu zrealizowano wszystkie zakupy, tj. [...]. Zgodnie z kartami inwentarzowymi środków trwałych sprzęt pozostaje w użytkowaniu UM.

(akta kontroli, tom I str. 310-490)

Ze środków finansowych przyznanych na realizację projektów nie ponoszono wydatków na stypendia. Przyznane finansowanie nie stanowiło pomocy publicznej. Uniwersytet sporządzał raporty zgodnie z terminami i w zakresie wymaganym umową. W jednym przypadku spośród analizowanych, dokonano korekty raportu końcowego. NCN nie przeprowadzało w UM kontroli projektów analizowanych w ramach wybranej próby. Nie wystąpił również obowiązek przeprowadzenia audytu zewnętrznego. Umowy zostały przez NCN uznane za wykonane.

(akta kontroli, tom I str. 340-374, 411-424, 467-482, tom II str. 219)

1.3. W ramach konkursów Sonata kontroli poddano dwa projekty¹⁵ zrealizowane w latach 2011-2017 w ramach edycji I i V. Zadania badawcze realizowane były w terminach, przewidzianych w harmonogramach. W przypadku projektu Sonata 1 termin realizacji został przedłużony aneksem podpisanym z NCN, m.in. ze względu na [...].

Na realizację objętych kontrolą projektów NCN przyznał finansowanie w łącznej kwocie [...] zł, z czego UM wydatkował [...] zł. Niewykorzystane środki finansowe w wysokości [...] zł zostały zwrócone na rachunek NCN w terminie określonym w umowie. Zgodnie z umowami o realizację i finansowanie projektów dla każdego projektu prowadzona była wyodrębniona ewidencja finansowo-księgową. Na wszystkich dowodach księgowych odnotowano, że wydatki zostały sfinansowane ze środków projektów. Zwiększenia lub zmniejszenia środków finansowych w poszczególnych pozycjach kosztorysu ulegały zmianie o nie więcej niż [...]%, bez zwiększenia wysokości środków finansowych przyznanych na cały okres realizacji projektu. Każdorazowo zmiany uzyskiwały akceptację Prorektora ds. Nauki UM.

Łączne koszty bezpośrednie objętych kontrolą projektów Sonata wyniosły [...] zł, w tym wynagrodzenia [...] zł, aparatura [...] tys. zł i inne koszty bezpośrednie [...] zł. Koszty pośrednie wyniosły łącznie [...] zł, w poszczególnych projektach stanowiły od [...] do [...] kosztów bezpośrednich (z wyłączeniem kosztów aparatury). We wnioskach analizowanych projektów, nie stwierdzono planowania dodatkowych kosztów ich realizacji.

(akta kontroli, tom I str. 7-9, tom II str. 2-165)

¹⁵ Sonata 1: [...]; Sonata 5: [...].

W ramach projektu¹⁶ Sonata 1 [...] r.¹⁷, badania realizowane były w ramach [...] r.¹⁸, które zostały wykonane do [...] r., co potwierdził kierownik projektu w stosunku do wykonawców i Prorektor ds. Nauki w stosunku do kierownika projektu. W dniu [...] r., 11 dni po odbiorze dzieł zakupione zostały [...] na kwotę [...] zł¹⁹. W dniu [...] r., 18 dni po terminie odbioru badań, dokonano zakupów [...] na łączną kwotę [...] zł.

(akta kontroli, tom II str. 234-235, 319-353)

Kierownik projektu wyjaśnił m.in., że zakupu [...] dokonano w terminie realizacji projektu, tj. do dnia [...] r. Podał też, że w trakcie prowadzenia badań naukowych korzysta się w pierwszej kolejności z [...] dostępnych w laboratorium, co podyktowane jest czasem realizacji zamówienia, oszczędnością i gospodarnością, tj. w pierwszej kolejności wykorzystuje się [...] dostępne w laboratorium, które mają krótszy termin ważności. W celu zapewnienia kontynuacji pracy laboratorium, po dokonaniu zakupu [...] z jak najdłuższym okresem przydatności w ramach projektu NCN, zwracane są one laboratorium. Ponadto w trakcie prowadzenia badań może pojawić się konieczność wykonania [...] (często na życzenie recenzentów czasopism naukowych, do których zgłoszono publikację). Według kierownika projektu w związku z powyższym wszystkie materiały zostały wykorzystane do realizacji projektu. Dodatkowo dodał, że trudno jest mówić, że praca nad projektem została zakończona w momencie jego oficjalnego zakończenia, umieszczonego w umowie realizacji projektu. Jest ona nadal prowadzona na zasadzie wolontariatu i nie jest finansowana z zewnętrznych źródeł.

(akta kontroli, tom II str. 372-376)

Do realizacji projektów zaplanowano łącznie [...] wykonawców. Wynagrodzenia wypłacono wykonawcom zaplanowanym we wnioskach na podstawie zawartych umów [...].

Zadania zaplanowane do realizacji dla kierowników projektów w ramach konkursów Sonata, dotyczyły m.in.: [...].

(akta kontroli, tom I str. 491-492)

W ramach dwóch projektów Sonata zaplanowano zakup [...] w łącznej kwocie [...] zł. Na zakup wydatkowano [...] zł.

Zgodnie z planem zrealizowano zakup [...] i [...]. Zrezygnowano z zakupu [...] oraz zakupiono dodatkowy sprzęt [...], na co uzyskano zgodę Prorektora ds. Nauki UM oraz NCN. Zgodnie z kartami inwentarzowymi środków trwałych, sprzęt pozostaje w użytkowaniu UM.

(akta kontroli, tom I str. 310-488, 491-492)

Ze środków finansowych przyznanych na realizację projektów nie ponoszono wydatków na stypendia. Przyznane finansowanie nie stanowiło pomocy publicznej. Uniwersytet sporządzał raporty zgodnie z terminami i w zakresie wymaganym umową. W jednym przypadku spośród analizowanych, dokonano korekty raportu końcowego. NCN nie przeprowadzało w UM kontroli projektów analizowanych w ramach wybranej próby. Nie wystąpił również obowiązek przeprowadzenia audytu zewnętrznego. Umowy zostały przez NCN uznane za wykonane.

(akta kontroli, tom I str. 491-492, tom II str. 58-93, 136-154, 219)

¹⁶ Nr umowy: [...] z [...] r.

¹⁷ Realizowanego w okresie od [...] r. do [...] r.

¹⁸ Umowy [...] z [...] r.

¹⁹ Faktura nr [...] z [...] r.

²⁰ Faktury nr: [...]; [...]; [...]; [...].

1.4. W ramach konkursu Etiuda 3, UM zrealizował jeden projekt²¹. Okres realizacji stypendium wynosił [...] ([...]). Na realizację stypendium NCN przyznało środki finansowe w wysokości [...], z tego na stypendium naukowe [...] zł, na pokrycie kosztów stażu w naukowym ośrodku zagranicznym w [...] zł, na pokrycie kosztów podróży [...] zł. Środki finansowe zostały wydatkowane w kwocie [...] zł, zgodnie z przeznaczeniem. W trakcie realizacji stypendium nie dokonywano zmian warunków jego realizacji. Zaliczka przekazana w [...] r. na [...], została w [...] r. rozliczona i ostatecznie wyniosła [...] zł. Pozostała kwota [...] zł została zwrócona do NCN.

(akta kontroli, tom I str. 495, tom II str. 166-218)

Uniwersytet zawarł ze stypendystką, niebędącą pracownikiem UM, umowę w której określone zostały warunki, termin i zasady wypłaty stypendium. Środki finansowe wydatkowano w określonej umową wysokości i w terminach, z wyjątkiem pierwszego miesiąca, ze względu na opóźnienie w odesłaniu umowy przez stypendystkę.

(akta kontroli, tom II str. 171-187, 217)

W trakcie odbywania stażu stypendystka napisała [...] oraz [...]. Stopień naukowy doktora stypendystka uzyskała [...] r., trzy dni po zakończeniu realizacji stypendium. Zgodnie z § [...] umowy z UM, zobowiązana była uzyskać go w terminie od [...] miesięcy po rozpoczęciu realizacji stypendium do [...] miesięcy po jego zakończeniu. Stypendium było wypłacane za okres do końca realizacji projektu tj. do [...] r.

Do czasu zakończenia przez NIK czynności kontrolnych w UM, NCN nie przeprowadziło kontroli projektu i nie dokonało jego rozliczenia.

(akta kontroli, tom I str. 495, tom II str. 209-210, 219)

Pracodawca przekazał stypendystce terminowo PIT-8C - Informację o wypłaconym stypendium, o przychodach z innych źródeł oraz o niektórych dochodach z kapitałów pieniężnych za rok 2015 i 2016, ze wskazaniem przychodów z tytułu stypendium zagranicznego, jednak nie wykazał w 2016 r. kwot wypłaconych na pokrycie kosztów podróży, co opisano w dalszej części wystąpienia w sekcji „stwierdzone nieprawidłowości”.

Do Urzędu Skarbowego w Rzeszowie PIT-8C za rok 2015 został przekazany z opóźnieniem wynoszącym 22 dni (data wpływu 23 luty 2016 r.).

Z wyjaśnienia kierownika Działu Księgowości UM wynika, że na Uniwersytet nie została z tego powodu nałożona kara.

(akta kontroli, tom II str. 198-208, 218)

1.5. W odniesieniu do 21 projektów realizowanych i rozliczonych w latach 2011-2018, w 10 przypadkach (Opus 1, 2, 3, Sonata 1, 3, Preludium 1, 3) w umowach nie zawarto zapisów dotyczących konieczności zwrotu odsetek bankowych oraz prowadzenia wyodrębnionego rachunku bankowego. Środki finansowe otrzymane na te projekty gromadzono na podstawowym rachunku UM. W stosunku do pozostałych 11 (Opus 6, 7, Sonata 5, 6, Preludium 4, 7, Etiuda 3) odsetki zgromadzone na kontach bankowych wyniosły łącznie [...] zł²², w tym w latach 2013-2018 odpowiednio: [...] zł, [...] zł, [...] zł, [...] zł, [...] zł, [...] zł. Zostały terminowo zwrócone na konto NCN.

(akta kontroli, tom I str. 10-11)

²¹ Etiuda 3 [...]*

²² W ramach 2 spośród 6 projektów Preludium: [...] zł; w ramach 4 spośród 8 projektów Opus: [...] zł; w ramach 4 spośród 6 projektów Sonata: [...] zł; w ramach 1 projektu Etiuda: [...] zł.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Do realizacji projektu [...] (umowa nr [...] z [...] r.), niezgodnie z zasadami konkursu Preludium 4, zatrudniono dwie osoby posiadające stopień naukowy doktora habilitowanego.

Konkurs Preludium 4 na projekty badawcze realizowane przez osoby rozpoczynające karierę naukową, nieposiadające stopnia naukowego doktora, został ogłoszony przez NCN 15 września 2012 r. Do projektu zaangażowano [...] osoby, w tym opiekuna naukowego, który od dnia 17 grudnia 1987 r. posiadał stopień naukowy dr hab. (od dnia 14 lipca 1992 r. tytuł prof.) oraz wykonawcę, który posiadał stopień naukowy dr hab. od dnia 22 listopada 2012 r.

Według pkt 2.5 warunków przystąpienia do konkursu liczba osób zaangażowanych w realizację projektu nie mogła przekraczać trzech osób, wśród których mógł być tylko jeden pracownik naukowy posiadający stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy, będący opiekunem naukowym lub promotorem.

Wykonawca niebędący opiekunem był drugą osobą, która posiadała stopień naukowy doktora habilitowanego. Wniosek o finansowanie projektu został złożony [...] r., to znaczy, że w chwili jego złożenia osoba ta nie spełniała kryterium zakwalifikowania do projektu. We wniosku jego stopień naukowy został wpisany niezgodnie ze stanem faktycznym – doktor.

Skutkiem zaangażowania osoby niespełniającej warunków uczestnictwa w konkursie, było wypłacenie tej osobie wynagrodzenia (w ramach pokrycia kosztów umów [...]) w wysokości [...] zł, składek na ubezpieczenia i inne potrącenia pracownicze w wysokości [...] zł oraz kosztów delegacji pokrytych z wydatków projektu w wysokości [...] zł. Łącznie kwota niekwalifikowalna (poniesiona z wydatków bezpośrednich projektu) wyniosła [...] zł. Skutkowało to również zawyżeniem kwoty kosztów pośrednich projektu o [...] zł²³, co naruszało § [...] umowy nr [...], zgodnie z którym w przypadku nieprawidłowego wykorzystania, w całości lub w części, środków finansowych stanowiących podstawę wycenienia kosztów pośrednich, koszty pośrednie podlegają proporcjonalnemu zmniejszeniu i zwrotowi na rachunek NCN.

(akta kontroli, tom I str. 293-306)

Z wyjaśnień Kierownika Działu Nauki, Prorektora ds. Nauki i Rektora UM wynika, że wniosek został utworzony w systemie elektronicznym OSF w dniu [...] r. i wtedy dane dotyczące niekwalifikowalnego wykonawcy zostały wybrane z bazy OPI. W tym czasie był on jeszcze doktorem. Dział Nauki nie posiadał wiedzy na temat otrzymania przez niego stopnia naukowego doktora habilitowanego.

(akta kontroli, tom I str. 307-308)

2. W ramach projektu [...] (Opus 1 – umowa nr [...] z [...] r.), kierownik projektu dokonał zakupu 60 myszy i wykonał na nich doświadczenia, bez uzyskania zgody właściwej komisji etycznej.

Łącznie w ramach realizacji projektu zakupionych zostało [...] myszy. Zgoda Lokalnej komisji etycznej do spraw doświadczeń na zwierzętach w Lublinie (dalej: *Komisja*) została wydana dwukrotnie i dotyczyła zakupu myszy i możliwości przeprowadzenia na nich doświadczeń, w ilości [...] (35/2009 z 19 czerwca 2009 r.)

²³ Kwota wydatków poniesionych na drugiego wykonawcę ze stopniem naukowym doktora habilitowanego wyniosła [...] zł, tj. [...] % kosztów bezpośrednich. Kwota [...] zł stanowi proporcjonalne pomniejszenie o [...] % kwoty kosztów pośrednich.

i [...] (uchwała 9/2012 z 24 lutego 2012 r.). Na zakup i przeprowadzenie doświadczeń na pozostałych 60 myszach, nie uzyskano zgody Komisji, co było niezgodne z przepisami art. 20 ust. 1 oraz art. 30 ust. 1 pkt 1 ówczesniej obowiązującej ustawy z dnia 21 stycznia 2005 r. o doświadczeniach na zwierzętach²⁴.

(akta kontroli, tom II str. 236-271)

Kierownik projektu wyjaśnił, że w projekcie wykorzystano dodatkowo 60 myszy, ponieważ badania na organizmach żywych nie są przewidywalne w 100%. Myszy przywożone były od zewnętrznego dostawcy i nie zawsze spełniały odpowiednie kryteria. Część z nich chorowała po transporcie i nie mogła zostać wykorzystana do badań. Dodatkowym problemem była zbyt niska masa ciała części z nich, natomiast badania powinny być przeprowadzane na zwierzętach z jednej dostawy i w określonym zakresie masy ciała, żeby były wiarygodne.

(akta kontroli, tom II str. 354-361)

NIK wskazuje, że obowiązujące w tym zakresie przepisy ustawy o doświadczeniach na zwierzętach, zobowiązywały kierownika projektu do uzyskania zgody na przeprowadzenie doświadczenia od lokalnej komisji etycznej, która w uchwale wskazuje gatunek oraz liczbę zwierząt, na których będą one przeprowadzane.

3. W ramach projektu [...] (Etiuda 3 – umowa nr [...] z [...] r.), w sporządzonej Informacji o wypłaconym stypendium, o przychodach z innych źródeł oraz o niektórych dochodach z kapitałów pieniężnych (PIT-8C) za rok [...] i [...], Uniwersytet nie wykazał jako przychodu kwot wypłaconych na pokrycie kosztów podróży w kwocie [...] zł.

Było to niezgodne z art. 21 ust. 1 pkt 16 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, gdyż środki finansowe przeznaczone na pokrycie kosztów podróży związanej z odbyciem przez stypendystę stażu w zagranicznym ośrodku naukowym nie korzystają ze zwolnień od podatku uregulowanych w tym przepisie.

W dniu [...] r. UM zawarł umowę o realizację i finansowanie stypendium doktorskiego ze stypendystką. Zgodnie z § [...] niniejszej umowy, kwota [...] zł w formie przedpłaty, przeznaczona była na pokrycie kosztów podróży związanej z odbyciem stażu w zagranicznym ośrodku naukowym i podlegała rozliczeniu po jego zakończeniu, na podstawie udokumentowanych wydatków. Kwota [...] zł została przelana na konto stypendystki [...] r.

W ramach rozliczenia osoba ta 26 kwietnia 2016 r. przedstawiła bilety i faktury na łączną kwotę [...] zł. Niewykorzystana kwota została zwrócona na konto UM 6 maja 2016 r. ([...] zł) i 24 maja 2016 r. ([...] zł). Kwota w wysokości [...] zł nie została wykazana w PIT-8C - Informacji o wypłaconym stypendium, o przychodach z innych źródeł oraz o niektórych dochodach z kapitałów pieniężnych za rok 2016. Powyższe było niezgodne z art. 21 ust. 1 pkt 16 ustawy o PIT. UM nie występował z wnioskiem o wydanie interpretacji indywidualnej przepisów prawa podatkowego w tej sprawie.

(akta kontroli, tom II str. 199-208)

Z wyjaśnień kierownika Działu Nauki UM i Rektora UM wynika, że Uczelnia rozliczyła rzeczywiste koszty podróży osoby niebędącej pracownikiem, zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 16 ustawy o PIT, który stanowi, że wolne od podatku dochodowego są diety i inne należności za czas podróży osoby niebędącej pracownikiem, do wysokości określonej w odrębnych ustawach lub w przepisach wydanych przez ministra właściwego do spraw pracy w sprawie wysokości oraz

²⁴ Dz. U. z 2005 r. nr 33 poz. 289, ze zm. Uchylona z dniem 27 maja 2015 r.

warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju, z zastrzeżeniem ust. 13. Powyższe działanie stanowiło według UM podstawę do objęcia zwolnieniem podatkowym rozliczenia za czas podróży, jako że rozliczona kwota stanowiła zwrot poniesionych kosztów, a nie stanowiła przysporzenia majątkowego.

(akta kontroli, tom II str. 198)

Zaniechanie poboru podatku dochodowego od osób fizycznych od dochodów z tytułu otrzymania przez podatników stypendiów i innych środków finansowych przyznanych w ramach konkursów na stypendia doktoranckie organizowane przez NCN, ma miejsce dopiero od 1 stycznia 2019 r., zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów, Inwestycji i Rozwoju z dnia 14 października 2019 r. w sprawie zaniechania poboru podatku dochodowego od osób fizycznych od dochodów (przychodów) z tytułu niektórych stypendiów i innych środków finansowych przyznanych przez Narodowe Centrum Nauki²⁵.

Ocena cząstkowa

Uniwersytet terminowo przygotował wnioski o finansowanie, a podczas realizacji projektów przestrzegał postanowień umów o finansowanie. Nieprawidłowością było zatrudnienie dwóch osób ze stopniem naukowym doktora habilitowanego w ramach konkursu Preludium 4, co było niezgodne z jego zasadami, a wynagrodzenie wraz z pochodnymi jednej z osób oraz pozostałe koszty, zaliczone do kosztów projektu wyniosło [...] zł. W przypadku projektu realizowanego w ramach konkursu Opus 1, dokonano zakupu 60 myszy i przeprowadzono na nich doświadczenia, bez uzyskania zgody właściwej komisji etycznej. Natomiast w projekcie realizowanym w ramach konkursu Etiuda 3, PIT-8C - Informację o wypłaconym stypendium, o przychodach z innych źródeł oraz o niektórych dochodach z kapitałów pieniężnych dla stypendystki sporządzono niezgodnie z ustawą o PIT.

OBSZAR

2. Efekty zrealizowanych projektów

Opis stanu faktycznego

2.1. W wyniku realizacji 10 projektów objętych kontrolą, zgodnie z postanowieniami umów, osiągnięto założone we wniosku efekty w postaci publikacji w czasopismach krajowych i zagranicznych. Łączna liczba cytowań²⁶ na dzień 7 listopada 2019 r. wyniosła 489. Sześciu kierowników projektów uzyskało stopień naukowy doktora, dwóch doktora habilitowanego.

Efektom realizacji projektów w ramach poszczególnych konkursów było:

- Preludium – dziewięć publikacji w czasopismach o łącznej liczbie cytowań 275 oraz 17 tekstów w publikacjach pokonferencyjnych. Koszty publikacji zostały przewidziane w trzech projektach: w jednym w wysokości [...] zł, w dwóch ujęte razem z kosztami dotyczącymi udziału w konferencjach w wysokości [...] zł. Łącznie wydatkowano na ten cel w ramach dwóch projektów [...] zł.
- Opus – sześć publikacji w czasopismach o łącznej liczbie cytowań 19 oraz dwa teksty w publikacjach pokonferencyjnych. Koszty publikacji zostały przewidziane w jednym projekcie razem z kosztami dotyczącymi udziału w konferencjach w wysokości [...] zł. Łącznie wydatkowano na ten cel w ramach dwóch projektów [...] zł.
- Sonata – sześć publikacji w czasopismach o łącznej liczbie cytowań 112 oraz trzy teksty w publikacjach pokonferencyjnych. W projektach nie przewidziano kosztów

²⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 1982.

²⁶ Scopus - 156, Web of Science - 140, Google Scholar - 193.

publikacji. Ostatecznie w ramach jednego projektu wydatkowano na ten cel 6 006,82 zł.

- Etiuda – trzy publikacje w czasopismach o łącznej liczbie cytowań 83. W projekcie nie przewidziano i nie poniesiono kosztów publikacji.

We wszystkich publikacjach, zgodnie z postanowieniami umowy o finansowaniu, zamieszczono informacje dotyczące nazwy NCN i numeru projektu. W raportach końcowych zamieszczono „popularyzatorski opis rezultatów projektu”.

(akta kontroli, tom I str. 13-14, tom II str. 221)

W wyniku zrealizowanych projektów Preludium (zgodnie z wyjaśnieniem Prorektora ds. Nauki oraz rezultatami wskazanymi w raportach):

- [...]*,
- wyniki badań dowiodły [...]*,
- przeprowadzono badania [...]*,
- badania wskazały [...]*.

W wyniku zrealizowanych projektów Opus (zgodnie z wyjaśnieniem Prorektora ds. Nauki oraz rezultatami wskazanymi w raportach):

- przebadano [...]*,
- wyniki badań pomogły znaleźć odpowiedź na pytanie, [...]*,
- przeprowadzono [...]*.

W wyniku zrealizowanych projektów Sonata (zgodnie z wyjaśnieniem Prorektora ds. Nauki oraz rezultatami wskazanymi w raportach):

- uzyskano wiedzę o [...]*,
- przeprowadzone badania miały na celu [...]*.

(akta kontroli, tom II str. 223-226)

W wyniku zrealizowanego projektu Etiuda (zgodnie z wyjaśnieniem Prorektora ds. Nauki oraz rezultatami wskazanymi w raporcie) poszerzono wiedzę dotyczącą [...]*.

(akta kontroli, tom II str. 223-226)

2.2. Uniwersytet nie uczestniczył w ankietach i badaniach ewaluacyjnych w okresie realizacji analizowanych projektów lub po ich zakończeniu. Zgodnie z wyjaśnieniem Prorektora ds. Nauki w odniesieniu do uczelni brak jest informacji na temat możliwości wzięcia udziału w ankietach lub badaniach ewaluacyjnych. Natomiast z informacji zebranych od kierowników projektów wynika, że dwóch kierowników otrzymało zaproszenie mailowe do wzięcia udziału w badaniu ankietowym. Ankiety przekazane do kierownika projektu Preludium 1 dotyczyły opinii na temat pierwszych czterech konkursów przeprowadzonych i rozstrzygniętych przez NCN w 2011 r. oraz dotychczasowej współpracy z NCN. Ankiety były przeprowadzane anonimowo i nie dotyczyły bezpośrednio realizowanych projektów. Kierownik projektu Sonata 1 otrzymał zaproszenie do wzięcia udziału w badaniu ankietowym, mającym na celu poznanie opinii dotyczącej tworzenia i funkcjonowania zespołów badawczych w ramach realizowanych projektów Sonata i Sonata Bis, a także w badaniu diagnozującym problemy i wyzwania, przed którymi stają naukowcy pracujący w Polsce, a które są związane z występowaniem o środki europejskie (w szczególności ERC).

(akta kontroli, tom II str. 219)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia efekty osiągnięte w wyniku realizacji projektów objętych badaniem. Rezultatem tych projektów były m.in. publikacje

w wydawnictwach międzynarodowych oraz uzyskane stopnie doktorskie kierowników projektów. Publikacje zawierały informacje o finansowaniu badań przez NCN. W raportach końcowych zamieszczano popularyzatorski opis rezultatów projektu.

IV. Wnioski

Wnioski W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Przekazanie do NCN korekty raportu końcowego projektu Preludium 4 (umowa nr [...]*) w zakresie rozliczenia w ramach projektu niekwalifikowalnych wydatków poniesionych na drugiego wykonawcę ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz proporcjonalnie zmniejszonych kosztów pośrednich i poinformowanie NIK o działaniach podjętych przez NCN.
2. Każdorazowe uzyskiwanie zgody właściwej komisji etycznej na wykorzystanie zwierząt do doświadczeń w ramach realizowanych projektów.
3. Sporządzenie korekty PIT-8C - Informacji o wypłaconym stypendium, o przychodach z innych źródeł oraz o niektórych dochodach z kapitałów pieniężnych za rok 2016 w ramach projektu Etiuda 3 (umowa nr [...]*), w zakresie wykazania kosztów podróży stypendystki, jako przychodu oraz przekazanie do właściwego Urzędu Skarbowego i do stypendystki.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 20 grudnia 2019 r.

Kontroler
Katarzyna Zglińska
specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

.....
podpis

.....
Podpis

*Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie wyłączyła z publikacji fragmenty wystąpienia pokontrolnego na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1764, ze zm.), w związku z objęciem tych fragmentów tajemnicą przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 15 ustawy o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2018 r. poz. 87, ze zm.) oraz art. 381 ustawy prawo szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85).

